

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

KELAM

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Neler Öğreneceğiz?

1. Din ve Dinî Yorum
2. Dinî Yorumlarla İlgili Bazı Kavram ve Yaklaşımlar
3. Yorum Farklılıklarının Sebepleri
4. İtikadi ve Siyasi Yorumlar

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

**Sizce dinî
yorumlardaki
çeşitliliğin
sebepleri
neler olabilir?**

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1. Din ve Dinî Yorum

DİN

Allah tarafından insanları doğruya sevk etmek üzere vahiy yoluyla ve peygamberleri aracılığıyla gönderilen ilahi kurallar bütünüdür.

DİNİ YORUM

Dinin temel kaynaklarına ve esaslarına bağlı kalmak şartıyla çeşitli sebeplerle dinin amelî ve itikadi hükümlerinin uygulamasında ortaya çıkan farklı anlayışlardır.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN

Tektir.

Evrenseldir.

Vahye dayanır.

Hükümleri değişmez.

Bağlayıcıdır.

<https://dogm.meb.gov.tr/>

Dinî Yorum

Birden fazla olabilir.

Bölgeseldir.

Mezhep imamlarının
görüşlerine dayanır.

Yorumlar değişebilir.

Sadece kabul edenleri bağlar.

<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**Sizce insanlar
genellikle hangi
konularda farklı
düşünürler?**

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

2. Dinî Yorumlarla İlgili Bazı Kavram ve Yaklaşımlar

- Tüm dinlerin esasta üç boyutu vardır:

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- Bazen insani ve içtimai bazen siyasi ve felsefi bazen de ahlaki ve kültürel gerekçelerle insanlar dinî konularda ayrılığa düşmüşlerdir.

Mezhep

Dinin inanç ve ibadet alanlarında ortaya çıkan gruplara denir.

Fırka

Siyasi gerekçelerle ortaya çıkan gruplara denir.

Ekol

Tasavvufi/felsefi veya ahlaki ilkelere göre şekillenmiş usullere denir.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

- Bu farklılıkları birbirlerinden kesin ve kalın çizgilerle ayırmak mümkün olmayabilir.
- Bir yapı bir taraftan dinî bir yorumla diğerinden ayrılırken aynı zamanda siyasi etkenlerle hareket edip kendisini farklı bir şekilde konumlandırabilir.
- Siyasi sebeplerle meydana çıkmış bir fırka daha sonra bu tavrını dinî gerekçelerle temellendirmek isteyebilir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sizce İslam'daki yorum farklılıkların sebepleri nelerdir?

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

3. Yorum Farklılıklarının Sebepleri

Dinî Metinlerin Lafızlarından ve Anlamlarından Kaynaklanan Sebepler

Hilafet Meselesi ve Siyaset

Müslümanlar Arasındaki İç Savaşlar

İslam'ın İnsanlara Tanıdığı Fikir ve Vicdan Hürriyeti

Yabancı Din, Kültür ve Medeniyetlerin İslam Dünyasına Etkisi

İnsanın Düşünen Varlık Olması

<https://dogm.meb.gov.tr/>

<http://dkab.meb.gov.tr/>

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

Dinî Metinlerin Lafızlarından ve Anlamlarından Kaynaklanan Sebepler

- Dinî metinlerin bazıları açık, anlaşılabilir iken bazıları da daha kapalı ve yüksek bilgi seviyesi isteyen ifadelere sahiptir.
- Müteşabih ayetler denen bu grup metinler birçok şekilde anlaşılmaya müsaittir.
- Dolayısıyla aynı dinî metnin farklı şekillerde anlaşılması ve anlatılması mümkündür.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Hilafet Meselesi ve Siyaset

- Peygamberimizden sonra halife yani devlet başkanının kim veya kimlerden olacağı diğer bir ifadeyle imamet konusu, asıl itibariyle inancın alanı olmamakla beraber daha sonraki dönemde kelam kitaplarına girmiştir.
- Özellikle Şia'nın imamet konusunu imanın şartları arasında sayması sebebiyle bu konu mezhepler arasında önemli ayrışma noktalarından biri hâline gelmiştir.
- Başta Ehl-i sünnet olmak üzere diğer kelam mektepleri de meseleyi, Şia'ya cevap vermek üzere bu bağlamda tartışmak durumunda kalmışlardır.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

Müslümanlar Arasındaki İç Savaşlar

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- Dört Halife Dönemindeki siyaset tartışmaları ve iç savaşlar, Müslümanların din anlayışlarında derin izler bırakmıştır.
- Sonraki dönemlerde Müslümanlar, Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan çatışmalarda kimin ya da hangi grubun haklı olduğu konusunda bu tartışma ve savaşları düşünerek fikir yürütmüşlerdir.
- Özellikle bu iç savaşlarda ilk defa Müslümanlarla Müslümanların karşı karşıya gelmesi ve savaş sebebiyle de olsa birbirlerini öldürmeleri yeni itikadi tartışmaları gündeme getirmiştir.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

İslam'ın İnsanlara Tanıdığı Fikir ve Vicdan Hürriyeti

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- İslam'ın akla sınır koymaması, ısrarla insanın düşünmesini, aklını kullanmasını istemesi, mezheplerin doğuşunda etkili faktörlerden biridir.
- İslam, dinin temel prensiplerine aykırı olmamak kaydıyla her türlü düşünceye ve yoruma müsaade etmiştir.
- Bu düşünce ve ifade hürriyeti, bu özgür ortam birçok dinî yorumun ortaya çıkmasının önünü açmıştır.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

Yabancı Din, Kültür ve Medeniyetlerin İslam Dünyasına Etkisi

- Fetihlerle hızla yayılan İslam, bir yandan kökleşme sürecini devam ettirirken, diğer yandan da o dönemin üç büyük medeniyeti olan Mısır, Roma ve Sasanî medeniyeti ile karşılaşmıştır.
- Yeni medeniyetler, yeni inançlar ve yeni kültürlerle tanışan Müslümanlar bu coğrafyalarda yaşayan insanlara İslam'ı anlatırken karşılaştıkları sorular ve sorunlardan dolayı hem onları etkilemiş hem de onlardan etkilenmiştir.
- Bu durum beraberinde Müslümanlar arasında yeni tartışmaları ve farklılaşmaları getirmiştir.

İnsanın Düşünen Varlık Olması

- İslam düşüncesinde meydana gelen ihtilaflar ve kelami tartışmaların ortaya çıkışını hazırlayan sebeplerin en başında ve temelinde insan gerçeği yatmaktadır.
- İnsan düşünen, akleden ve ilahi hitaba muhatap bir varlıktır. İnsanın bu özelliği, fikir ihtilaflarını meydana getiren tüm diğer sebeplerin de kaynağıdır.
- İnsan var oldukça çok tabii olarak farklı düşünme, anlayış ve yorumlar da olacaktır.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

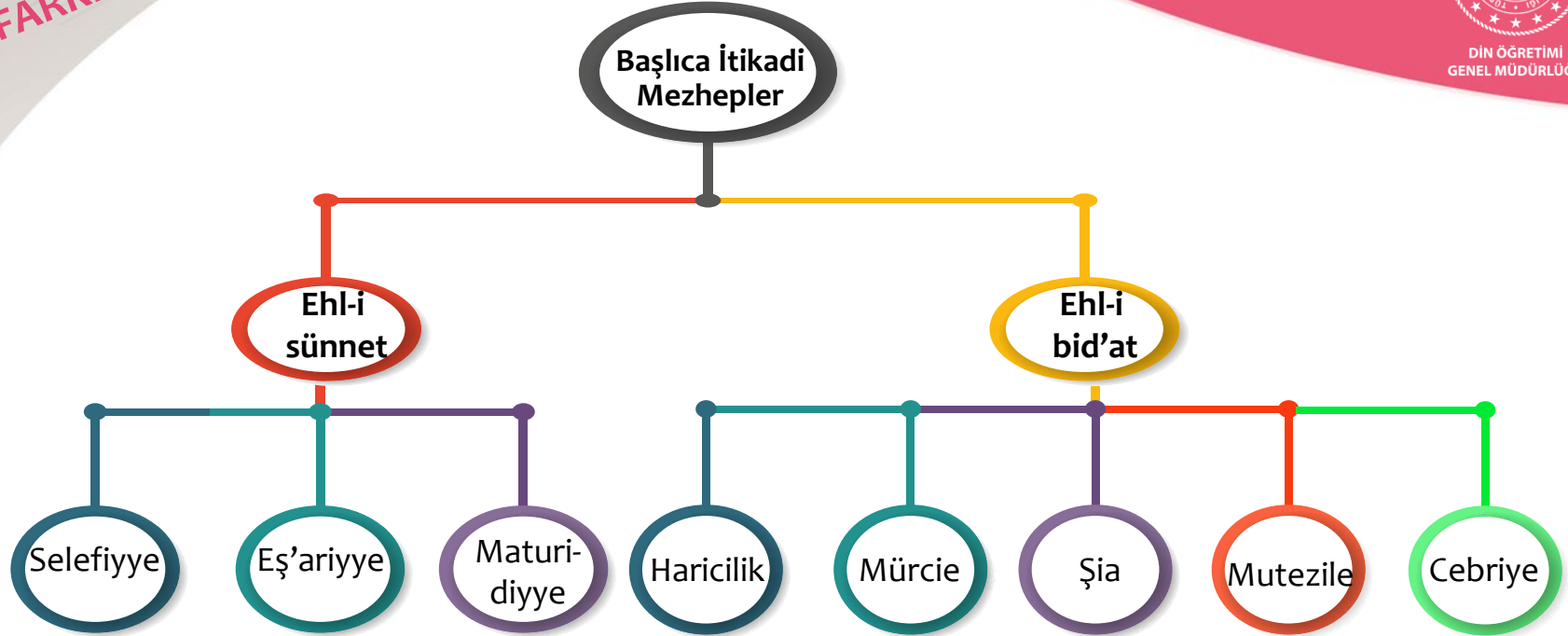

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

**İslam'daki itikadi
ve siyasi mezhepler
hakkında neler
biliyorsunuz?**

4. İtikadi ve Siyasi Yorumlar

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ehl-i sünnet ve'l cemaat, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sünnetine uyan, onun ve ashabının yolundan yürüyen kimselere verilen bir isimdir.

Ehl-i sünnet, İslam dünyasında her daim Müslümanların çoğunluğunu oluşturmuştur.

Ehl-i Sünnet

İnanç ve amel bakımından da sahih din anlayışını temsil etmiştir.

Ehl-i sünnet'in inançla ilgili görüşlerinin şekillenmesinde, ilke ve esaslarının belirlenmesinde etkili olan isimlerin başında Hasan Basrî ve İmam-ı Âzam Ebu Hanîfe gelmektedir.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

Ehl-i sünnet'in genel görüşleri:

- Allah vardır, birdir, eşi benzeri yoktur ve O'na mahsus sıfatlar vardır.
- Allah, her şeyin yaratıcısıdır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- İman, dil ile ikrar ve kalp ile tasdikten ibarettir.
- Amel imanın bir parçası değildir. İnanıldığı hâlde dinin emir ve yasaklarını yerine getiremeyen kimse haramları helal saymadıkça dinden çıkmaz.
- İnsanlar hür irade sahibidirler ve yaptıklarından sorumludurlar.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

- Allah her topluma peygamber göndermiştir.
- Hz. Muhammed peygamberlerin sonucusudur. Ondan sonra peygamber gelmeyecektir. Onun peygamberliği evrenseldir, tüm cihana şamildir.
- Kur'an Allah'ın vahyidir ve Allah'tan geldiği gibidir, değişmemiştir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

- İnsanlar öldükten sonra tekrar diriltileceklerdir. Cennet ve cehennem haktır, Allah ahirette müminler tarafından görülecektir.
- İlk dört halifenin hilafet sırası; Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali şeklindedir.
- Bir mümine kâfir demek doğru değildir. Ehl-i kible (namaz kılan bir kimse) tekfir edilemez.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İnanç konularına ait olan ayet ve hadisleri hiçbir yorum yapmadan oldukları gibi kabul edip iman eden Ehl-i sünnet yaklaşımıdır.

Sahabe döneminden sonraki ilk devir mezhep imamları, önde gelen fıkıh ve hadis âlimleri Selefiyye olarak kabul edilir. Selefiyye mezhebi sonraki asırlarda Ahmed b. Hanbel'in fıkıh ekolüne bağlı âlimler tarafından devam ettirilmiştir.

Selefilik

Ayet ve hadis metinlerine sıkı sıkıya bağlı olan Selefiyye âlimleri tartışmalı konulara fazla girmemişlerdir.

Ehl-i sünnetin öncüleri kabul edilen ilk dönem Selefiler ve onların dini anlama tarzı ile günümüzde Selefilik adını kullanarak ortaya çıkan dinî ve siyasi ideolojilerin farklı oldukları unutulmamalıdır.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

Selef âlimlerinin müteşabihat ile ilgili görüşleri yedi temel prensip üzerine bina edilmiştir:

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Takdis

Allah'ı
eksiklikten
tenzih etmek

Tasdik

Naslarda ne
varsa aynen
kabul etmek.

Aczini itiraf

Müteşabihat
karşısında acizliği
itiraf etmek.

Sükût

Müteşabihat
hakkında soru
sormayıp
susmak.

Müteşabihat
üzerine tevilden
kendini uzak
tutmak.

İmsak

Müteşabih olan
hususlarla zihnen
bile meşgul
olmamak.

Keff

Müteşabihatı Hz.
Peygamber'e, sahabe
ve otorite alimlere
bırakmak

Marifet ehlini teslim

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İmam Eş'arî Mutezile'nin görüşlerini doyurucu bulmadığı için bu mezhepten ayrılmış, Ahmed b. Hanbel'in izinden giden hadisçilere katılmış ve daha sonra Eş'arîliğin öncüsü olmuştur.

Eş'arîlik daha çok Mutezile'ye karşı tez olarak doğmuştur. Mutezile'yi reddetmek için aynı yöntemi kullanan Eş'arî bilginler zamanla yoruma (tevil) daha çok yer vermişlerdir.

Eş'arilik

Eş'arî alimlerden bazıları: Bâkılânî, Cüveynî, Gazzâlî, Fahreddin Râzî, Beyzâvî, Teftâzânî ve Seyyid Şerif Cürcânî.

Zaman zaman da kelimada yenilikler ve değişiklikler yapmışlar, kelam ilmini felsefeyle rekabet edebilecek bir güce kavuşmuşlardır. Eş'arîlik daha çok Mısır, Irak, Suriye, Kuzey Afrika ve Endonezya'da yayılmıştır.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

Eş'arîliğin bazı görüşleri:

İMAN

Eş'arî kelamcılarının çoğunluğuna göre iman Hz. Peygamber'i, vahiy yoluyla Allah'tan (c.c.) alıp tebliğ ettiği ve bize kadar sağlam yöntemlerle ulaşan hususlarda kalben tasdik etmekten ibarettir.

MARİFETULLAH

Allah'ı (c.c.) bilmek dinen vaciptir. Aklen inanmayı zorunlu kılacak bir durum söz konusu değildir. Şeriattan, dinden haberi olmayan insan, hiç bir şeyden sorumlu değildir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

NÜBÜVVET

Nübüvvet için erkek olmak şart değildir. Kadın da peygamber olabilir.

<https://dogm.meb.gov.tr/>

GÜÇ YETİRİLEMİYEN SEYLE TEKLİF

Allah'ın (c.c.) insanın gücünün dışında kalan bir şeyin yapılmasını emretmesi ve kullarını bununla mükellef tutması caizdir. Ama böyle bir durum vaki olmamıştır.

<http://dkab.meb.gov.tr/>

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ŞEFAAT

Şefaat
haktır ve
kıyamet
günü
gerçekleşe
cektir.

<https://dogm.meb.gov.tr/>

RÜ'YET (ALLAH'IN GÖRÜLMESİ)

Yüce Allah'ın
(c.c.) ahirette
müminler
tarafından gözle
görülmesi
mümkündür ve
görülecektir.

<http://dkab.meb.gov.tr/>

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Akaid konusunda Ebu Mansûr Maturîdî'nin (ö. 333/944) görüşlerini benimseyenlerin oluşturduğu Ehl-i sünnet mezhebidir.

Ehl-i sünnetin temel prensiplerini hem ayet ve hadis hem de akli delillerle savunmuş olan Maturîdî özellikle Mutezile ve Şia'nın görüşlerini reddetmiştir.

Maturidilik

Maturidî alimlerden bazıları: Hakîm es-Semerkanî, Ebü'l-Yüsr el-Pezdevî, Ebü'l-Muîn en-Nesefî, Necmeddin Ömer en-Nesefî, Nureddin es-Sabuni, Kemaleddin ibni Hümam

Maturîdî'nin Te'vilâtü-'l-Kur'an ve Kitabu't-Tevhid isimli eserleri bize kadar ulaşabilmiştir. Maturîdîlik daha çok Türkiye, Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya, Çin, Hindistan ve Pakistan'da yayılmıştır.

<https://dogm.meb.gov.tr/>

<http://dkab.meb.gov.tr/>

Maturidiliğin bazı görüşleri:

- İman; dil ile ikrar, kalp ile tasdikten ibarettir.
- Amel imandan bir cüz değildir. Allah (c.c.) Kur'an'da bu ikisini ayrı kullanmıştır.
- İnsanın akıl yoluyla Allah'ın varlığına ulaşması mümkündür.
- Allah ahirette görülecektir. Fakat biz bunun keyfiyetini bilemeyiz.

İmam Maturîdî'nin Türbesi
(Semerkant)

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- Kur'an Allah'ın kelimidir; kelim Allah'ın zatı ile beraber olan ezeli bir sıfattır. Ancak Kur'an harfleri ve sesleri sonradan yaratılmıştır.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

- İnsanın fiillerini Allah (c.c.) yaratır, insan kesb eder. İnsan bütün fiillerinden sorumludur.
- Mürtekib-i kebire (büyük günah işleyen kimse) günahı helal saymadıkça dinden çıkmaz.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

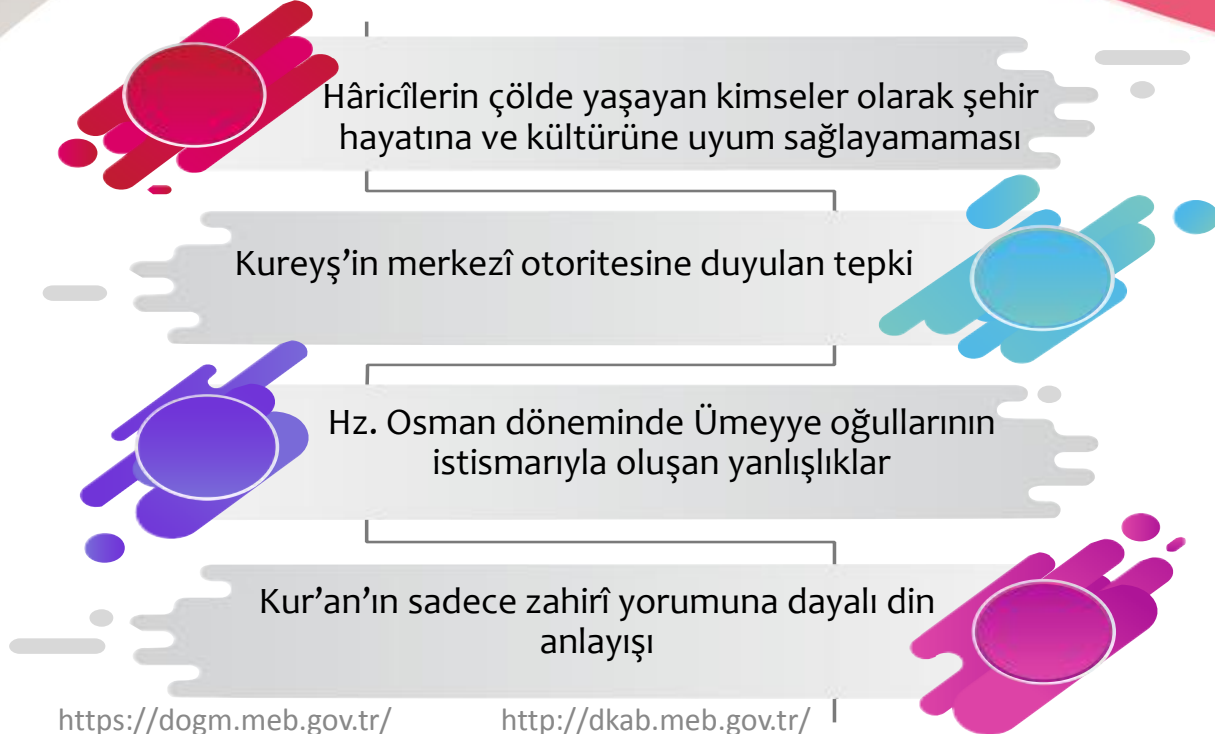

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Hâricîliğin doğuşunda etkili olan sebepler:

Hâricîlerin bazı görüşleri:

- Halife olmak için Kureyşli olmak şart değildir.
- Zalim yöneticilere isyan etmek zorunludur.
- Amel ile iman bir bütündür. Büyük günah işleyen kişi dinden çıkarak kâfir olur.
- Hz. Osman ilk altı yıldan sonra, Hz. Ali de Hakem Olayını kabul ettiği için küfre düşmüştür.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

Mürcie;

Ameli imanın parçası saymaması

Günahın insanın imanına zarar
vermeyeceğini söylemesi

Bütün müminleri iman
bakımından eşit görmesi

gibi görüşleri
nedeniyle tenkit
edilmiş ve bu
yönüyle Ehl-i
sünnet
mezheplerinden
ayrı
değerlendirilmiştir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sözlükte grup, topluluk, taraftar ve yardımcıları anlamlarına gelen Şia, terim olarak Dördüncü Halife Hz. Ali'nin tarafını tutanların ve onun diğer bütün sahabilerden üstün olduğunu kabul edenlerin mezhebidir.

Şia, hilafetin nas ve tayin yoluyla Hz. Ali'ye ve soyuna tahsis edildiğini iddia eder. Bu mezhep dinî ve fikrî olmaktan çok hilafet tartışmalarından doğmuş siyasi bir mezheptir.

Şia/Şiilik

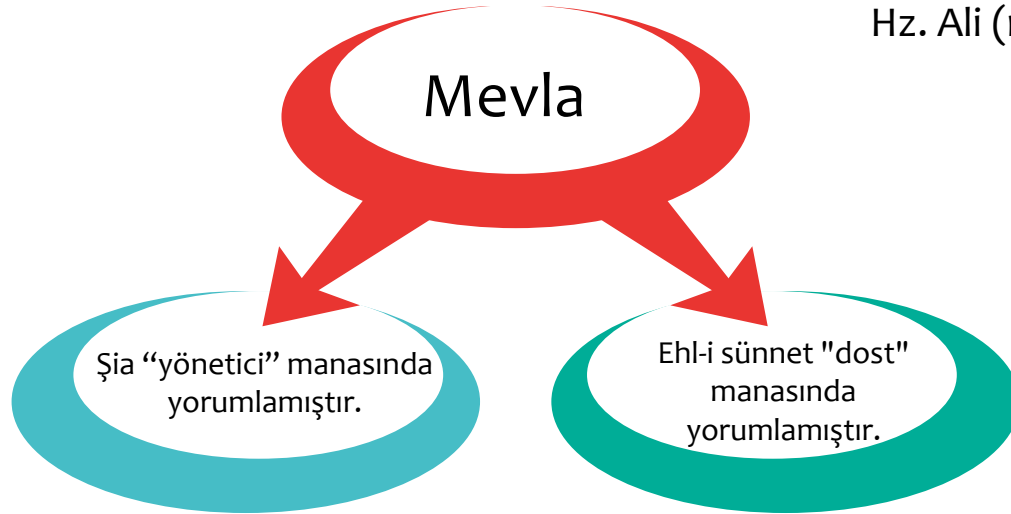
Şia'ya göre Hz. Peygamber kendisinden sonra Hz. Ali'nin halife olacağını açıklamıştır. Hz. Ali ve sonraki imamlar da kendilerinden sonra kimin imam olacağını bildirmişlerdir.

İman; Allah'ı ve Resulünü bilmek ve tanımadır. Küfür Allah'ı bilmemektir. Amel imanın parçası olmadığından amele bağlı olarak iman artmaz veya eksilmez.

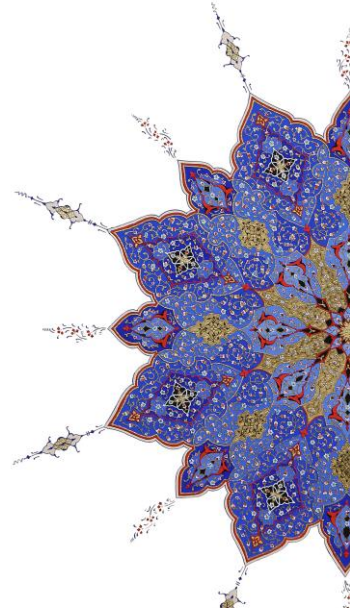
Biliyor musunuz?

"Ben kimin mevlası isem Ali de onun mevlasıdır."

Hz. Ali (r.a.)

Ehl-i sünnet, Şia'nın bu yorumuna itiraz etmiştir.

Şia'nın bazı görüşleri:

- Hz. Peygamber'den sonra Müslümanların en üstünü Hz. Ali'dir.
- Halifelik ve imamet, çözümü insanlara bırakılabilecek işlerden değildir.
- Şia'ya göre imamet meselesi dinin asıllarındandır ve bir kimsenin mümin olabilmesi için imameti kabul etmesi gerekir.
- İmamet nas ve tayinle belirlenir.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

- İmamlar peygamberler gibi büyük ve küçük günahlardan korunmuşlardır. (Masum imam anlayışı)
- İlk üç halife, hilafeti Hz. Ali'nin elinden almışlardır. Bu sebeple zalimdirler. Onlara uyanlardan uzaklaşmak (teberri) gereklidir.
- Büyük günah işleyenler tövbe etmeden ölürlerse ebedî olarak cehennemde kalırlar.

On iki İmam

- Ali b. Ebû Tâlib
- Hasan b. Ali
- Hüseyin b. Ali
- Ali Zeynelâbidîn
- Muhammed el-Bâkır
- Ca'fer es-Sâdık
- Mûsâ el-Kâzım
- Ali er-Rızâ
- Muhammed et-Taki
- Ali en-Naki
- Hasan Askerî
- Muhammed el-Mehdi

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Kelime olarak ayrılanlar ve uzaklaşanlar anlamına gelir. Mutezile tabii âlimlerinden Hasan Basrî'nin (ö. 110/728) dersini ve görüşlerini terk eden Vâsıl b. Atâ (ö. 131/748) ile ona uyanların oluşturduğu mezheptir.

Onlar, ehl-i sünnetin aksine, Kur'an-ı Kerim'in de yaratılmış olduğunu ve dolayısıyla kadim olamayacağını iddia etmişlerdir.

Mutezile

Abbasiler devrinde özellikle Halife Me'mun ile birlikte devletin resmî mezhebi hâline gelmiştir.

Kur'an'ın mahluk olduğu görüşü üzerinden yapılan baskılar sebebiyle 830-850 yılları arasındaki döneme "mihne yılları" denilmiştir.

Mutezile'nin Temel İlkeleri (Usul-i Hamse)

Tevhid

Mutezile Allah'ın sıfatlarını reddeder. Allah'ın zatı dışında ayrıca sıfatları yoktur.

Adalet

İnsanın yaptıklarından sorumlu tutulabilmesi için kendi fiillerini kendisinin yaratması gerekir.

El-Menzile beyne'l menzileteyn

Büyük günah işleyen ne tam mümin ne de kâfirdir. Bu ikisi arasındadır.

El Va'd ve'l Va'id

Allah'ın adaleti; iyilikleri mükâfatlandırmayı, kötülöklere ceza vermeyi zorunlu kılar.

El-Emr Bi'l-Maruf ve'n-Nehy ani'l Münker

İyiliği emretmek, kötölükten sakındırmak her kul için zorunludur.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Cebriyye'nin bazı görüşleri:

- İnsan herhangi bir şey yapmaya kadir değildir; Allah tarafından yazılmış ve yaratılmış fiilleri yapmaya mecburdur.
- İnsanın iradesi de hürriyeti de yoktur.
- Allah, yaratıkların vasıflandığı sıfatlarla vasıflanmaz. Allah'ın sıfatları yoktur.
- Allah'ın (c.c.) ilmi ve kelamı hâdistir, sonradan yaratılmıştır.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

- Yapılan iyilik ve kötülüklere sevap ve cezanın verilmesi zorunludur. Allah'ın af ve mağfireti, Peygamber'in şefaati söz konusu olamaz.
- Cennet ve cehennem sonu vardır.
- İman, Allah'ı bilmektir.
- Allah dünyada da ahirette de görülmez.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

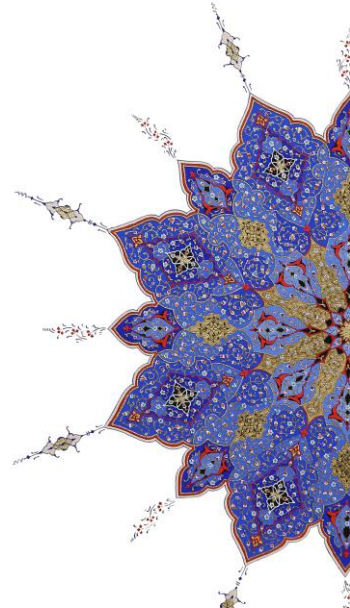
3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Biliyor musunuz?

- Ehl-i sünnet kelamcıları, insanı iradesiz kabul eden ve onu ilahi iradenin zorunlu bir uygulayıcısı olarak gören Cebriyye'yi bu görüşlerinden dolayı tenkit etmişlerdir.
- Çünkü insanın iradesi olmasaydı yaptığı işlerden sorumlu tutulmaması, mükafata veya cezaya uğratılmaması gerekirdi.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ünitemizi Değerlendirelim

1. Mezhep ne demektir? Açıklayınız.
2. İtikadi mezheplerin ortaya çıkışında etkili olan sebepler nelerdir?
3. Ehl-i sünnet'in genel prensipleri nelerdir? Kısaca açıklayınız.
4. Ehl-i bidat mezhepleri hangileridir? Temel görüşleri hakkında kısaca bilgi veriniz.

Cevaplayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi mezheplerin ortaya çıkmasında etkili olan faktörlerden biri değildir?

- A) Sosyal sebepler
- B) Hilafet meselesi
- C) İslam düşüncesinin dogmatik yapısı
- D) İslam'ın insana tanıdığı fikir hürriyeti
- E) Yabancı kültür ve medeniyetlerin etkisi

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2. Aşağıdakilerden hangisi Ehl-i sünnet'in genel prensipleri arasında yer almaz?

- A) Hilafet nasla belirlenmiştir.
- B) İman dil ile ikrar ve kalp ile tasdiktir.
- C) Allah her kavme peygamber göndermiştir.
- D) Var olan her şeyin yegâne yaratıcısı Allah'tır.
- E) İnsanlar yaptıkları işlerden sorumludurlar.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. Aşağıdakilerden hangisi Şia mezhebinin temel prensipleri arasında yer almaz?

- A) On iki imam sırasıyla meşru halifelerdir.
- B) İlk üç halifenin halifelikleri meşru değildir.
- C) Sahabilerin fazilet sırası hilafet sırasındaki gibidir.
- D) Hz. Peygamber vefatından önce Hz. Ali'yi halife tayin etmiştir.
- E) İmamet/hilafet kişilerin tercihlerine bırakılacak bir mesele değildir.

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

4. "Büyük günah işleyen ne tam mümin ne de kâfirdir. Bu ikisi arasındadır. Eğer tövbe etmeden ölürse ebedî olarak cehennemde kalacak, tövbe ederse mümin olarak cennete girecektir."

Metinde Mutezile mezhebinin hangi temel prensibinden bahsedilmektedir?

- A) Tevhid
- B) Adalet
- C) el-Va'd ve'l Va'id
- D) el-Menzile beynel menzileteyn
- E) el-Emr Bi'l-Maruf ve'n-Nehy ani'l Münker

3. ÜNİTE / DİNİN ANLAŞILMASINDA FARKLI YORUMLAR

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

5. "Müslümanlar arasında ortaya çıkan siyasi ve itikadi nitelikli ilk harekettir. Sıffîn Savaşından sonra (M.S. 657) gerçekleşen Hakem Olayında Hz. Ali'yi destekleyen bir grubun Hz. Ali'den ve ordusundan ayrılmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu mezhebin taraftarları kendileri dışında, savaşan herkesi küfürle suçlamışlardır."

Hakkında bilgi verilen mezhep aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şiilik
- B) Haricilik
- C) Mürciyye
- D) Cebriyye
- E) Mutezile

Hazırlayanlar

Furkan ÖZÜDOĞRU, Hatice Büşra PAKSOY, Dilek MENKÜÇ

Redaksiyon

Suna AKKURT

Tasarım ve Düzenleme

Hanife KOYUTÜRK

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ